

POSTANOWIENIE

Dnia 26 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Elżbieta Karska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Janusz Niczyporuk

w sprawie ze skargi B. P.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn.
I ACa 1726/23,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 26 czerwca 2024 r.,

oddala skargę.

Tomasz Demendecki Elżbieta Karska Janusz Niczyporuk

UZASADNIENIE

Skargą na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki z dnia 13 października 2023 r. B. P. (dalej także: „Skarżąca”), zastępowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wniosła o: stwierdzenie, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie I Wydziałem Cywilnym w sprawie o sygn. akt obecnie: 1726/23 (poprzednio: VI ACa 225/21) doszło do naruszenia prawa strony do przeprowadzenia i zakończenia bez nieuzasadnionej zwłoki sprawy sądowej (pkt. 1), nakazanie referendarzowi bezzwłoczne wyliczenie kosztów postępowania w postępowaniu I i II instancji

obciążających powoda W. M. (pkt. 2), przyznanie Skarżącej sumy pieniężnej w wysokości 2 000 zł (pkt. 3), zasądzenie na rzecz Skarżącej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym według norm przepisanych (pkt. 4).

W uzasadnieniu pełnomocnik Skarżącej wskazał, że wyrokiem z 18 stycznia 2021 r. (sygn. akt XXV C 2141/19) Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo J. M. i W. M. przeciwko B. P. i ustalił, że pozwana wygrała spór w całości pozostawiając wyliczenie kosztów sądowych referendarzowi sądowemu. Apelacja powoda W. M. od tego wyroku, jako nieopłacona, została odrzucona postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 8 kwietnia 2022 r. (sygn. akt VI ACa 225/21). Postanowienie o odrzuceniu apelacji powoda W. M. uprawomocniło się w dniu 20 grudnia 2022 r. – po oddaleniu jego zażalenia postanowieniem z 20 grudnia 2022 r. Sądu Apelacyjnego w Warszawie (sygn. akt VI ACz 232/22). W dniu 5 maja 2022 r. skierowano do Sądu Okręgowego w Warszawie, XXV Wydziału Cywilnego, wniosek o wyliczenie kosztów postępowania, który nie został rozpoznany. W związku z tym, że apelacja J. M., w chwili składania niniejszej skargi, była jeszcze w toku, to w dniu 15 maja 2023 r. złożono do Sądu Apelacyjnego w Warszawie wniosek o wyliczenie kosztów postępowania zasądzonych od W. M.. Na ten wniosek Sąd Apelacyjny odpowiedział 8 września 2023 r., informując, że koszty zostaną wyliczone po wydaniu przez sąd orzeczenia. W ocenie Skarżącej Sąd Apelacyjny popadł w przewlekłość postępowania w sprawie wyliczenia kosztów postępowania obciążających powoda W. M..

W odpowiedzi na skargę na przewlekłość postępowania Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie zgłosił swój udział w postępowaniu, wniósł o odrzucenie skargi, ewentualnie na wypadek nieuwzględnienia wniosku, o jej oddalenie. Ponadto, przedstawił obszerny opis czynności wraz z kalendarium ich podejmowania w niniejszej sprawie.

Pełnomocnik Skarżącej ustosunkowując się do odpowiedzi na skargę stwierdził, że treść orzeczenia Sądu II instancji wobec J. M. nie mogła podważyć prawomocnego orzeczenia wobec W. M., a zatem wstrzymanie wyliczenia kosztów spowodowało zwłokę w postępowaniu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. 2018, poz. 75 z późn. zm., dalej: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania) – strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Równocześnie stosownie do art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Przewlekłość postępowania może nastąpić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15, LEX nr

2032325). Wskazanie przez stronę okoliczności uzasadniających skargę na przewlekłość postępowania nie może polegać na zakwestionowaniu ogólnego czasu trwania postępowania, lecz powinno wskazywać na określone czynności procesowe, których sąd nie podjął lub podjął z nieuzasadnioną zwłoką bądź też dokonał ich wadliwie (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 czerwca 2020 r., I NSP 49/20, LEX nr 3224961).

Ustawa nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że naruszeniem prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki jest m.in. wielomiesięczna beczynność sądu polegająca na niewyznaczaniu rozprawy, trwająca co najmniej 12 miesięcy (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 marca 2007 r., III SPP 3/07; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 68/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 16 maja 2019 r., I NSP 28/19; z 21 maja 2019 r., I NSP 21/19; z 14 czerwca 2019 r., I NSP 37/19; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373//22), jakkolwiek w części orzeczeń wskazuje się, że także krótsza, np. ośmiomiesięczna beczynność sądu, naruszyć może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (zob. postanowienia NSA: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06, LEX nr 360307; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08, LEX nr 479698; z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08, LEX nr 479136; z 24 lipca 2008 r., I OPP 23/08, LEX nr 494267 oraz z 21 kwietnia 2010 r., II OPP 10/10, LEX nr 619863). Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Jednakże powinien być on stosowany przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość i w szczególnych przypadkach domniemanie to może być wzruszone (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373//22).

W powołanym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że znamiona przewlekłości przypisuje się z reguły dopiero kilkunastomiesięcznej lub dłuższej beczynności sądu drugiej instancji w wyznaczeniu terminu rozprawy odwoławczej. Kilkumiesięczny okres oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej mieści się w pojęciu rozsądnego terminu, w którym sprawa może oczekiwać na jej rozpoznanie. Jedynie wyjątkowo krótsze okresy beczynności mogą uzasadniać stwierdzenie przewlekłości postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego: z 22 lipca 2014 r., III SPP 123/14, LEX nr 1515457; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373//22).

Zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Z art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie z dnia 4 listopada 1950 r. wynika obowiązek takiego zorganizowania systemu jurysdykcyjnego, aby właściwe sądy mogły podołać rozstrzygnięciu spraw sądowych w rozsądnych terminach. Także art. 6 § 1 k.p.c., nakłada na sąd powinność przeciwdziałania przewlekaniu postępowania. Z mocy art. 391 § 1 k.p.c. te procesowe dyrektywy mają odpowiednie zastosowanie do postępowania przed sądem drugiej instancji.

W tym zakresie nie wyłączają bezprawności zachowania sądu okoliczności złej organizacji pracy, zwiększenie się wpływu spraw do sądu, czy niewystarczająca obsada wydziału (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7 8, poz. 121). Oczywiście, nie jest to równoznaczne z tym, że brak bezzwłocznego wyznaczenia rozprawy zawsze prowadzić będzie do odpowiedzialności deliktowej organu.

Sąd Najwyższy podziela przytoczone wyżej poglądy i w zaistniałych okolicznościach nie dostrzega przewlekłości postępowania w sprawie o sygn. akt I ACa 1726/23 (poprzednio: VI ACa 225/21). Zgodnie z treścią skargi na przewlekłość postępowania wyrokiem z dnia 18 stycznia 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo J. M. i W. M. przeciwko B. P. i ustalił, że pozwana wygrała spór w całości, pozostawiając wyliczenie kosztów sądowych referendarzowi sądowemu. Apelacją od powyższego wyroku wniosła strona powodowa. Kolejne akta sprawy Skarżącej trafiły do Sądu Apelacyjnego w

Warszawie. Zarządzeniem z dnia 25 marca 2021 r. sprawę wpisano do repertorium i skierowano do losowania sędziego referenta. Postanowieniem z dnia 2 czerwca 2021 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowił zwolnić J. M. od kosztów sądowych części, tj. od opłaty od apelacji w całości, oddalić wniosek J. M. w pozostałym zakresie oraz oddalić wniosek W. M. w całości. Pismem z dnia 16 sierpnia 2021 r. Skarżąca wniosła o weryfikację stanu majątkowego J. M., wobec faktu, iż powódka pozostając w małżeńskiej wspólności majątkowej z powodem nie uwzględniła tego faktu w oświadczeniu majątkowym. W konsekwencji zarządzeniem z dnia 16 sierpnia 2021 r. zobowiązano pełnomocnika powodów do udzielenia informacji czy powodowie pozostają w małżeńskiej wspólności majątkowej oraz do przedłożenia dokumentów zaświadczających o formie zatrudnienia, czy też prowadzonej działalności gospodarczej przez powodów. Z uwagi na brak odpowiedzi na powyższe wezwanie postanowieniem z dnia 15 listopada 2021 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie cofnął zwolnienie od kosztów sądowych przyznane powódce J. M.. Postanowieniem z dnia 8 kwietnia 2022 r. Sąd II instancji odrzucił apelację powoda W. M. z uwagi na niewniesienie opłaty od apelacji. Wyrokiem z dnia 11 maja 2022 r. pełnomocnik powodów wniosł o sporządzenie i doręczenie odpisu ww. postanowienia wraz z uzasadnieniem. W dniu 13 maja 2022 r. do Sądu II instancji wpłynęło zażalenie pełnomocnika powodów na postanowienie z dnia 8 kwietnia 2022 r. Postanowieniem z dnia 20 grudnia 2022 r. Sąd postanowił oddalić powyższe zażalenie. Kolejno w dniu 9 stycznia 2023 r. do Sądu Apelacyjnego w Warszawie wpłynął wniosek pełnomocnika Skarżącej o wydanie tytułu wykonawczego obejmującego zasądzone koszty postępowania, który to został oddalony postanowieniem referendarza sądowego z dnia 26 stycznia 2023 r. W dniu 9 lutego 2023 r. do Sądu wpłynęła skarga na postanowienie referendarza w powyższym zakresie. Wnioskiem z dnia 15 maja 2023 r. Skarżąca wniosła o wyliczenie zasądzonych kosztów postępowania. Zarządzeniem z dnia 31 lipca 2023 r. zarządzono o przedstawieniu akt sprawy do wyznaczenia terminu posiedzenia. Kolejno w dniu 20 sierpnia 2023 r. wpłynął ponowny wniosek Skarżącej o wyliczenie zasądzonych kosztów postępowania. Zarządzeniem z dnia 11 października 2023 r. sprawę skierowano na posiedzenie niejawne w dniu 1 grudnia 2023 r. Wyrokiem z dnia 1 grudnia 2023 r. Sąd

Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację powódki J. M.. W dniu 8 grudnia 2023 r. do Sądu II instancji wpłynął wniosek Skarżącej o wydanie odpisu wyroku wobec J. M. opatrzonego wzmianką o prawomocności. Kolejno, w dniu 11 grudnia 2023 r. do Sądu wpłynął wniosek o uzasadnienie wyroku. Pismem z dnia 29 grudnia 2023 r. Sąd doręczył pełnomocnikowi Skarżącej odpis wyroku ze stwierdzeniem prawomocności. Zarządzeniem z dnia 3 kwietnia 2024 r. Sąd II instancji zwrócił wniosek Skarżącej o nadanie klauzuli wykonalności jako nieopłacony. Pismem z dnia 18 kwietnia 2024 r. doręczono tytuł wykonawczy pełnomocnikowi Skarżącej.

Zdaniem Sądu Najwyższego, w przedmiotowej sprawie nie doszło do przekroczenia przyjmowanego w orzecnictwie rocznego terminu beczynności lub opieszałości, aby można było przypisać Sądowi nieuzasadnioną zwłokę lub beczynność prowadzącą do stwierdzenia przewlekłości postępowania. Subiektywne przekonanie Skarżącej, nie uwzględniające okoliczności obiektywnych, nie może prowadzić do przypisania Sądowi beczynności i w konsekwencji naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, zwłaszcza, że Skarżąca kwestionuje jedynie „skutek beczynności Sądu Apelacyjnego”, a powinna wskazywać na określone czynności procesowe, których Sąd nie podjął lub podjął z nieuzasadnioną zwłoką, bądź też dokonał ich wadliwie.

Jednocześnie Sąd Najwyższy chce podkreślić, że zgadza się ze stanowiskiem pełnomocnika Skarżącej, iż „w związku z tym, że Sąd Apelacyjny postanowieniem z 20 grudnia 2022 r. oddalił zażalenie na postanowienie z 8 kwietnia 2022 r., to od tego dnia tykał zegar wyznaczający czas potrzebny do wyliczenia kosztów”. Jednak zdaniem Sądu Najwyższego fakt ten nie powoduje jeszcze nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu z uwagi na postępowania „wpadkowe”, które wymagały czasu do ich rozpoznania. Ponadto, kalendarium czynności podejmowanych przez sądy obu instancji nie wskazują na beczynność trwającą przynajmniej osiem miesięcy, zaś Sąd Apelacyjny udzielił odpowiedzi pełnomocnikowi Skarżącej, że koszty zostaną wyliczone po wydaniu orzeczenia. Sąd Najwyższy nie ocenia w postępowaniu ze skargi na przewlekłość, zasadności tego stanowiska pod względem merytorycznym, lecz fakt podejmowania czynności w sprawie, jakim jest udzielenie odpowiedzi, który tym samym zaprzecza beczynności.

W ocenie Sądu Najwyższego przedstawione przez Sąd Apelacyjny kalendarium podjętych czynności w świetle tak wielu postępowań „wpadkowych”, jakie miały miejsce w sprawie, skłania do oceny, że nie można im przypisać cech czynności nieprawidłowych. Zatem w ocenie Sądu Najwyższego zwłoka z wyliczeniem kosztów w niniejszej sprawie nie jest zwłoką nieuzasadnioną. Jednocześnie ocena Sądu Najwyższego w zakresie czasu oczekiwania na wydanie orzeczenia w sprawie apelacji drugiego z powodów – J. M., które zapadło w dniu 1 grudnia 2023 r. nie jest czasem nadmiernym w świetle okoliczności przedstawionej sprawy i wobec kalendarium szeregu czynności, jakie Sąd Apelacyjny w Warszawie podejmował w sprawie w latach od 2021 do 2024 r.

Z tych względów, na mocy art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, skarga podlega oddaleniu.

Tomasz Demendecki Elżbieta Karska Janusz Niczyporuk

[SOP]

(r.g.)